

HK/MLW

20 Rhagfyr 2023

Delyth Jewell AS
Cadeirydd y Pwyllgor
Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg,
Chwaraeon, a Chysylltiadau Rhyngwladol
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1SN

Annwyl Delyth Jewell

Parthed: Model Ariannu Cylchgronau

Diolch i chi am eich llythyr dyddiedig 13 Rhagfyr 2023 parthed model Cyngor Llyfrau Cymru i ariannu cylchgronau. Rydym yn falch o gael y cyfle i ateb y cwestiynau canlynol rydych wedi gofyn i ni eu hystyried:

- ***A allwch chi egluro pam mae cylchgronau Cymraeg yn cael cyfran sylweddol uwch o gyllid o gymharu â chylchgronau Saesneg? Roedd y grant ar gyfer cylchgronau Cymraeg yn £388,875 yn 2023 o gymharu â £147,900 ar gyfer cylchgronau Saesneg. Mae'r ddau ffigur wedi gostwng o 2022.***

Yn y flwyddyn ariannol hon (2023/24), mae'r grant Cymraeg yn cefnogi 15 theitl o gymharu â'r 6 theitl a gefnogir gan y grant Saesneg cyfatebol. Fel y gallech ddisgwyl, caiff hyn ei adlewyrchu yn y modd y dyrennir y gyllideb.

Mae'r ffigurau a ddyfynnwyd gennych chi wedi eu cymryd o'n hadroddiad ariannol blynyddol, sy'n adlewyrchu'r union daliadau a wnaed i'r cylchgronau. I'n galluogi ni i wneud y defnydd gorau o'r grant sydd ar gael mewn unrhyw flwyddyn benodol, ac i gefnogi cylchgronau mewn modd hyblyg, rydym o bryd i'w gilydd yn talu ffi chwarter cyntaf y flwyddyn ariannol nesaf o flaen llaw, sy'n golygu bod y cyfnod o wneud y taliadau'n gallu amrywio o'r naill flwyddyn i'r llall.

Y gyllideb flynyddol yw £380K ar gyfer grantiau i gylchgronau Cymraeg a £180K ar gyfer grantiau i gylchgronau Saesneg; yn gyffredinol, mae hyn yn adlewyrchu'r rhaniad yng nghyfanswm y grant sydd gan y Cyngor Llyfrau ar gyfer llyfrau a chylchgronau yn y ddwy iaith (£1.7m Cymraeg, £700K Saesneg). Er na chaiff y

dyraniad hwn ei ddiffinio yn ein Llythyr Dyfarnu Cyllid, ni fyddem yn dewis ei newid heb gael trafodaeth fanwl gyda'n cyllidwyr. Ni chafodd yr un o'r ddau grant ei ostwng o'r naill flwyddyn i'r llall.

Mae'r cyd-destun cyllido yn y ddwy iaith yn amrywio'n fawr oherwydd bod amodau'r farchnad yn gwbl wahanol. Yn fyd-eang, mae yna gannoedd lawer o gylchgronau llenyddol ar gael i awduron a darllenwyr Saesneg eu hiaith, gan adlewyrchu maint y maes cyhoeddi Saesneg yn gyffredinol. Mae ein grant ni'n sicrhau bod cylchgronau a chanddynt gynnwys a phersbectif sy'n benodol Gymreig ar gael i ddarllenwyr ac ysgrifenyddwyr, gan fod cyhoeddiadau prif-ffrwd yn ystyried bod deunydd yn ymwneud â Chymru'n faes *niche* sy'n annhebygol o gael sylw manwl mewn unrhyw le arall.

Mae amodau'r farchnad sy'n berthnasol i gylchgronau Cymraeg yn golygu mai ychydig iawn ohonynt fyddai'n debygol o fodoli pe na byddent yn derbyn arian cyhoeddus. Pwrpas y grant yw sicrhau'r amrywiaeth ehangaf bosibl o ran cynnwys a fformat, a gofalu bod darllenwyr o bob cefndir a diddordeb yn cael cynnig cynnwys a fformatau perthnasol.

- ***Pa drafodaethau y mae Cyngor Llyfrau Cymru wedi'u cael am newidiadau i'r sector cylchgronau yng Nghymru? O ystyried bod lefelau ariannu wedi bod yn sefydlog yn ystod yr ychydig flynyddoedd diwethaf, pa newidiadau yr ydych wedi ystyried eu cyflwyno?***

Mae'r Cyngor Llyfrau a'i Is-bwyllgorau yn gweithredu'n gyson i fonitro sefyllfa sector y cylchgronau yng Nghymru, ac yn trafod y sefyllfa'n rheolaidd yn ystod cyfarfodydd. Mae swyddogion yn cynnal cyfarfodydd cloriannu rheolaidd gyda rhai sy'n derbyn grantiau, a chaiff unrhyw broblemau sy'n wynebu'r diwydiant cyhoeddi yng Nghymru eu trafod yn ystod y cyfarfodydd chwarterol a gynhelir gyda Llywodraeth Cymru, gyda galwadau cyson am ragor o arian i'r sector – yn enwedig yn dilyn cyfnod estynedig o ariannu segur yn erbyn cynnydd mewn costau a chodiad mewn chwyddiant.

Lle bynnag y bo cyfleoedd am arian ychwanegol yn codi, cynigir mynediad cyfartal i'r cylchgronau. Dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf, mae cylchgronau wedi derbyn arian o sawl ffrwd ariannu a gyfrannwyd gan Lywodraeth Cymru drwy Gymru Greadigol, yn cynnwys cyllid argyfwng yn y cyfnod ôl-Covid. Yn ogystal, mae'r Gronfa Cynulleidfaoedd Newydd yn unig (£1.1M dros ddwy flynedd) wedi rhoi cyllid gwerth bron i £320K i'r sector cylchgronau yn ystod 2022–24. Aeth £260K o'r arian yma i gylchgronau Saesneg, sydd wedi gwneud defnydd adeiladol ac arloesol o'r cyllid.

Yn ystod rownd y tendr cyfredol roedd rhai cylchgronau, ond nid y cyfan, wedi cyflwyno'r achos nad oedd eu model busnes bellach yn gynaliadwy. Ni fyddai'r sefyllfa wedi newid hyd yn oed pe byddai modd cynyddu'r grant. O fewn canllawiau cyfredol y tendr, yn ogystal â chyd-destun y gyllideb, nid oedd y codiadau y gofynnwyd amdanynt yn bosibl. Tanlinellwyd

y dilema hwn ymhellach yn ystod y broses gyfweled, gan arwain at benderfyniad yr Is-bwyllgor mai'r defnydd gorau o arian cyhoeddus, wrth symud ymlaen, fyddai neilltuo £95K i un cylchgrawn Saesneg llenyddol newydd sbon yn canolbwyntio ar ffuglen a deunydd ffeithiol greadigol a chanddo fodel busnes dichonadwy yn sail iddo. Roedd yr ymgyrch gyhoeddus ddiweddar, a'r llythyr agored a luniwyd i gefnogi cylchgronau, wedi tynnu sylw at bryderon ynghylch cynaliadwyedd a'r pwysau ar staff ac amodau gwaith. Mae'r Is-bwyllgor Datblygu Cyhoeddi (Saesneg) o'r farn y bydd y tendr newydd hwn yn mynd beth o'r ffordd tuag at fynd i'r afael â'r pryderon hynny, tra'n darparu llwyfan newydd, cynaliadwy ar gyfer darllenwyr ac ysgriflenwyr Cymru. Bydd rhagor o wybodaeth am y cyfle newydd hwn ar gael ym mis Chwefror.

- ***Pa adolygiadau o'r model cyllido, canllawiau neu gylch gorchwyl ymgeisio y mae'r Cyngor Llyfrau wedi'u gwneud yn ystod y bum mlynedd ddiwethaf? A oes unrhyw gynlluniau i adolygu'r rhain yn y dyfodol agos?***

Yn ystod 2022, cyfarfu panel o'r Is-bwyllgor Datblygu Cyhoeddi (Saesneg),* ynghyd â dau o arbenigwyr allanol (y naill a'r llall yn gyhoeddwyr cylchgronau bach, annibynnol) i gynnal trafodaeth gyffredinol ar gyd-destun tendr 2023. Aethant ati i gynhyrchu adroddiad oedd yn goleuo trafodaethau'r Is-bwyllgor a'r broses dendro ddilynol. Nid oes unrhyw fwriad i adolygu'r rhain yn y dyfodol agos, ond cynhelir adolygiad mewn da bryd ar gyfer y rownd drwyddedu nesaf a gynhelir yn 2027.

Gan y bydd proses dendro ar wahân ar gyfer y cyllid a fydd ar gael yn dilyn y penderfyniadau a wnaed yn ddiweddar, cynhyrchir canllawiau a chylch gorchwyl ymgeisio penodol ar gyfer y tendr newydd.

**(Caiff holl grantiau craidd y Cyngor Llyfrau, ar gyfer llyfrau a chylchgronau fel ei gilydd, yn Gymraeg a Saesneg, eu dyrannu gan ddau Is-bwyllgor o Fwrdd yr Ymddiriedolwyr, un i bob iaith, sy'n cynnwys arbenigwyr allanol annibynnol ymhlith eu haelodau.)*

- ***Byddem hefyd yn ddiolchgar pe gallech roi amlinelliad o pam yr ydych wedi gwneud y penderfyniadau sydd gennych o ran cyfnodolion diwylliannol Saesneg. Er enghraifft, y broses y gwnaethoch ei dilyn, y meini prawf a nodir ar gyfer ymgeiswyr am grant, sut y bu ichi feincnodi'r holl geisiadau a dderbyniwyd yn erbyn y meini prawf o'r fath, a'r penderfyniadau llawn yr ydych wedi'u gwneud yn hyn o beth.***

Fel y nodwyd uchod, mae'r cyllid sydd ar gael i gyfnodolion diwylliannol Saesneg yn adlewyrchu'r rhaniad cyffredinol yn y modd y dyrennir y grant rhwng y ddwy iaith. Ni dderbyniodd y Cyngor Llyfrau gynnydd yn ei grant craidd; oherwydd hynny, nid oedd modd cynyddu grantiau unigol o fewn y portffolio heb effeithio'n andwyol ar ffrydiau ariannu eraill sydd lawn mor bwysig.

Roedd Cynllun Strategol cyfredol 5-mllynedd y Cyngor Llyfrau, fel y cytunwyd arno gan Fwrdd yr Ymddiriedolwyr a Llywodraeth Cymru, yn goleuo'r broses hon – fel sy'n digwydd yn achos ein holl brosesau. Ymhlith pethau eraill, mae'r strategaeth yn gofyn i ni wneud y canlynol:

- annog a gwobrwyo cymryd risg ac arbrofi, yn enwedig lle mae yna fylchau y gellir eu nodi;
- archwilio a herio pŵer y sawl sydd mewn sefyllfa o ddylanwad;
- [cefnogi] modelau busnes sy'n hyblyg ac ystwyth, ac nad ydynt yn dibynnu'n llwyr ar grantiau i gyhoeddi cynnwys. (Adolygiad rheolaidd o hyfywedd ariannol y busnes i sicrhau mai dim ond busnesau cynaliadwy sy'n derbyn cyllid.)

Cafodd y rownd drwyddedu hon ei hysbysebu'n agored ac eang yng ngwanwyn 2023, gyda dyddiadau cau ym mis Awst (cam 1) a mis Hydref (cam 2). Roedd deiliaid cyfredol y trwyddedau'n ymwybodol o flaen llaw o'r amserlen hon gan ei bod yn cyfateb i ddiwedd cyfnod eu trwydded gyfredol.

Roedd y dogfennau ar gael ar-lein, ac maent yn parhau i fod ar gael yma: [Tenders | Cyngor Llyfrau Cymru](#)

Roedd y broses yn agored i ymgeiswyr newydd yn ogystal ag i ddeiliaid cyfredol y trwyddedau. Derbyniwyd ceisiadau gwerth £400K am gyfanswm grant o £180K. Rhoddwyd cyfweiliad i bump sydd eisoes yn dal trwyddedau, a chyfwelwyd pedwar o ymgeiswyr newydd.

Cynhaliwyd y cyfweiliadau wyneb-yn-wyneb yn Aberystwyth dros ddau ddiwrnod. Mynychwyd hwy gan bob aelod o'r Is-bwyllgor heblaw dau, yn cynnwys un o Ymddiriedolwyr y Cyngor Llyfrau, ynghyd â'r ddau arbenigwr allanol oedd yn rhan o adolygiad 2022. Cadeiriwyd y Panel gan Is-gadeirydd yr Is-bwyllgor, a'i wasanaethu gan bedwar o swyddogion y Cyngor Llyfrau.

Yn y cyfweiliadau, caniatwyd 45 munud i bob ymgeisydd a gofynnwyd set o 7 cwestiwn, yn adlewyrchu'r prif flaenoriaethau, i'r holl ymgeiswyr; roedd y cwestiynau'n cynnwys rhai'n ymwneud â chynaliadwyedd y modelau busnes, cynigion lliniaru yn wyneb y posibilrwydd o doriadau ariannol yn y dyfodol, amodau gwaith teg, gofalu am awduron a phynciau a dangynrychiolir, cyrraedd cynulleidfaoedd newydd, a darparu cynnwys o safon uchel.

Cafodd y ceisiadau ysgrifenedig, a'r cyfweiliadau dilynol, eu gwerthuso yn erbyn y blaenoriaethau a osodwyd allan yn y canllawiau (gweler atodiad 1), a'u sgorio yn erbyn y meini prawf hynny. Seiliwyd penderfyniadau'r panel ar deilyngdod y cais a'r cyfweiliad, ac roeddynt yn cynnwys diwydrwydd dyladwy parthed dilysrwydd a chynaliadwyedd y model busnes i sicrhau gwneud y defnydd gorau posibl o arian cyhoeddus.

Llwyddodd y pedwar ymgeisydd isod i fodloni'r meini prawf hyn:

The Paper / Y Papur – £10,000 y flwyddyn ynghyd â grant cychwyn o £10,000 yn ystod 2023/24. Ar gyfer darparu llwyfan newydd i awduron iau sy'n cael eu tangynrychioli, gyda ffocws arbennig ar awduron o'r dosbarth gweithiol.

Poetry Wales – £25,000 y flwyddyn i ddarparu cylchgrawn barddoniaeth mewn print ac yn ddigidol.

Welsh Agenda – £25,000 y flwyddyn am gynnwys diwylliannol, yn cynnwys adolygiadau o lyfrau, a darparu llwyfan mewn print ac ar-lein ar gyfer y sector cyhoeddi yng Nghymru.

Nation.Cymru – £25,000 y flwyddyn am gynnwys diwylliannol, yn cynnwys adolygiadau o lyfrau, a darparu plattform digidol ar gyfer y sector cyhoeddi yng Nghymru, a hwnnw'n rhad ac am ddim yn y man defnyddio.

Derbyniodd tri allan o'r pedwar ymgeisydd llwyddiannus gynigion is nag yr oeddynt wedi ymgeisio amdanynt; fodd bynnag, roeddynt wedi paratoi cynnig lliniarol i addasu eu model, gan eu galluogi i dderbyn y cynigion a gyflwynwyd iddynt. Roedd pum ymgeisydd yn aflwyddiannus, a chyflwynwyd adborth iddynt, gyda rhai yn manteisio ar y cyfle i ofyn am eglurhad ychwanegol gan swyddogion y Cyngor Llyfrau.

Mae datblygiadau digidol yn dylanwadu'n gryf ar y modd y mae darllenwyr yn ymgysylltu â chynnwys, ac mae hyn wedi arwain at amgylchedd cyhoeddi sy'n newid yn gyson, yn enwedig yn achos cylchgronau. Mae galwad gyson, agored a chystadleuol am geisiadau yn cydnabod y sefyllfa hon; mae hi'n newid yn gyflym, ac yn diogelu'r defnydd gorau o arian cyhoeddus tra ar yr un pryd yn sicrhau bod y darllenwyr a'r awduron yn cael budd o amrywiaeth o lwyfannau, fformatau a chynnwys.

Edrychwn ymlaen at hysbysebu'r tendr newydd yn dilyn cyfarfod mis Chwefror o'r Is-bwyllgor Saesneg. Gobeithiwn ein bod wedi rhoi atebion manwl i'ch cwestiynau, ond mae croeso i chi gysylltu â ni ar unrhyw adeg pe byddech yn dymuno cael eglurhad pellach.

Gyda dymuniadau gorau,

HELGARD KRAUSE
Prif Weithredwr

Atodiad 1

MEINI PRAWF ASESU

Cloriennir y rhai sydd eisoes yn dal trwydded yn ôl eu record brofedig, eu cyflawniadau o fewn y drwydded ddiwethaf, a'u cynigion am y cyfnod ariannu nesaf. Cloriennir ceisiadau gan ymgeiswyr newydd a rhai sy'n cael eu hariannu ar hyn o bryd yn ôl y meini prawf cyffredinol canlynol:

- safon debygol y cynnwys a safonau golygyddol, ar sail rhifynnau blaenorol/ rhifynnau peilot/amlinelliad o'r cynnwys a'r polisi golygyddol a ddisgrifir yn y cais;
- ymrwymiad yr ymgeisydd i gefnogi tirlun cyhoeddi amrywiol a chynhwysol, o ran polisi golygyddol ac ar lefel bwrdd;
- ymrwymiad yr ymgeisydd i gefnogi datblygu sgiliau, er mwyn sicrhau ecosystem gyhoeddi iach;
- gallu'r ymgeisydd i ddigolledu cyfranwyr;
- parodrwydd yr ymgeisydd i gefnogi deunydd a allai ddenu ysgrifenyddwyr a darllenwyr newydd;
- safon debygol y dylunio a'r cynhyrchu, ar sail rhifynnau blaenorol/ rhifyn peilot/ brasgynllun;
- gallu'r cyhoeddwr i farchnata a dosbarthu'r cylchgrawn trwy Gymru a, lle y bo'n briodol, y tu hwnt i Gymru, ar sail cynllun marchnata manwl;
- gallu'r cyhoeddwr i gadw at amserlen gyhoeddi;
- eglurder swyddogaeth y cylchgrawn mewn perthynas â chylchgronau eraill. Bydd y Cyngor yn ystyried a fyddai cylchgrawn a gynigir yn debyg o lenwi bwlch yn y ddarpariaeth *neu* berfformio'n fwy effeithiol na chylchgrawn cyfredol;
- gallu'r ymgeisydd i ddenu nawdd, sbonsoriaeth a chyfraniadau o fath arall o ffynonellau eraill; ac amrywio ffynonellau refeniw;
- targedau gwerthiant ar gyfer cyfnod y drwydded (trwy danysgrifiadau a siopau);
- gwerth am arian;
- Y gallu i ddatblygu cynnwys mewn sawl fformat (e.e. print, y we, ap, e-rifyn ayb.).